

**XORIJIY ISLOMIY INVESTITSİYALARNI KIRITISHNING TADBIRKORLIK VA KICHIK
BIZNESGA TA’SIRI****Axmadjonov Oybek**

Qo‘qon Universiteti doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada xorijiy islom investitsiyalarining tadbirkorlik va kichik biznesga ko‘p qirrali ta’siri ko‘rib chiqiladi. Shariat qonunlariga asoslangan islomiy moliya an’anaviy kreditlarga qaraganda tadbirkorlar uchun qulayroq bo‘lishi mumkin bo‘lgan foydani taqsimlash va aktivlarga asoslangan tuzilmalar kabi muqobil moliyalashtirish imkoniyatlarini taqdim etadi. Axloqiy biznes amaliyotlariga e’tibor bag‘ishlangan mijozlar bazasini jalb qilishi va uzoq muddatli barqarorlikni ta’minlashi mumkin. Xorijiy islom sarmoyasi ham islom qadriyatlariga mos keladigan sektorlarda o‘shishni ta’minlaydi. Muammolar, jumladan, tartibga solishning murakkabligi va islomiy moliyaviy vositalar bilan tanish bo‘lmasligi mumkin bo‘lsa-da, bu muammolarni hal qilish tadbirkorlar uchun ushbu tendentsiyaning to‘liq imkoniyatlarini ochishi mumkin. Ushbu maqolada xorijiy islom investitsiyalari yanada inklyuziv va axloqiy jihatdan boshqariladigan biznes ekotizimini qanday rivojlantirishi tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Islomiy investitsiyalar, tadbirkorlik, kichik biznes, sanoat, shariat, foiz, ribo, barqarorlik.

Kirish. Tadbirkorlik va kichik biznesning global landshaftida islom tamoyillariga amal qiluvchi xorijiy investitsiyalar o‘shib bormoqda. Islomiy moliya deb nomlanuvchi ushbu o‘ziga xos moliyalashtirish shakli islom qonunlariga (shariatga) asoslangan noyob vositalar va qoidalar to‘plamini taklif etadi. Foizga asoslangan operatsiyalarga tayanadigan an’anaviy bankdan farqli o‘laroq, islomiy moliya foydani taqsimlash, aktivlarga asoslangan moliyalashtirish va biznesning axloqiy amaliyotiga ustuvor ahamiyat beradi. Ushbu maqola xorijiy islom sarmoyalari va kichik biznesning o‘shishi o‘rtasidagi qiziqarli munosabatlarni o‘rganadi.

Biz ushbu xorijiy islom investitsiyalari tadbirkorlik faoliyati uchun katalizator sifatida qanday harakat qilishini o‘rganamiz. Islom moliya institutlari taklif etayotgan moliyalashtirish imkoniyatlarini o‘rganib chiqib, ular an’anaviy kredit tuzilmalariga nisbatan moliyalashtirishga nisbatan qulayroq va adolatli yondashuvni ta’minlayaptimi yoki yo‘qligini bilib olamiz. Biz islom investitsiya tamoyillari axloqiy xulq-atvorni, ijtimoiy mas’uliyatni va uzoq muddatli barqarorlikka e’tiborni qadrlaydigan o‘ziga xos tadbirkorlik ruhini tarbiyalaydimi yoki yo‘qligini tekshiramiz.

Bundan tashqari, maqolada xorijiy islom investitsiyalarining tarmoqqa ta’siri tahlil qilinadi. Islomiy qadriyatlarga mos keladigan sanoat (masalan, halol oziq-ovqat ishlab chiqarish) kabi ayrim tarmoqlar bu investitsiyalardan sezilarli darajada ko‘tarilishi mumkin. Aksincha, shariat tamoyillariga mos kelmaydigan tarmoqlar kamroq ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Kichik biznes uchun xorijiy islom sarmoyalarning potentsial foydalari shubhasizdir. Kapitaldan foydalanish imkoniyatini oshirish, foydani taqsimlashga e’tibor berish va biznesning axloqiy usullarini targ‘ib qilish kichik biznes ekotizimining rivojlanishiga hissa qo‘shishi mumkin. Biroq, qiyinchiliklar ham paydo bo‘lishi mumkin. Normativ-huquqiy hujjatlardagi farqlar, islomiy

moliyaviy vositalar bilan tanish bo‘lmaslik va potentsial madaniy to‘siqlar e‘tiborga olinishi kerak bo‘lgan ba‘zi jihatlardir.

Xorijiy islom sarmoyalari taqdim etayotgan imkoniyatlar va muammolarni har tomonlama o‘rganib chiqib, ushbu maqola tadbirkorlar, investorlar va siyosatchilar uchun qimmatli tushunchalarni taqdim etishga qaratilgan. Ushbu o‘sib borayotgan tendentsiyaning ta‘sirini tushunish yanada inklyuziv va dinamik global biznes muhitini rivojlantirish uchun, ayniqsa, o‘shishning muqobil va shariatga muvofiq yo‘llarini qidirayotgan kichik biznes uchun juda muhim bo‘ladi.

Asosiy qism.

Tadbirkorlik va kichik biznes sohasiga islom tamoyillariga amal qilgan xorij sarmoyasi tobora ortib bormoqda. Tez rivojlanayotgan sektor bo‘lgan islomiy moliya shariat qonunlariga asoslangan moliyalashtirish va biznesni rivojlantirishga alohida yondashuvni taklif etadi. Ushbu qonun to‘plami an‘anaviy manfaatlarga asoslangan tuzilmalardan chetga chiqib, axloqiy amaliyotlar, foydani taqsimlash va aktivlarga asoslangan moliyalashtirishga ustuvor ahamiyat beradi. Ushbu maqola xorijiy islom investitsiyalarining kichik biznesning o‘shishi va dinamikasiga ko‘p qirrali ta‘sirini o‘rganadi.

Kam ta‘minlanganlarni moliyalashtirish:

An‘anaga ko‘ra, kapital olish kichik biznes uchun muhim to‘siqdir. An‘anaviy banklar ko‘pincha qat‘iy muvofiqlik mezonlarini qo‘yadi va tashkil etilgan korxonalariga ustuvorlik beradi. Islom moliyasi esa tadbirkorlar uchun qulayroq bo‘lishi mumkin bo‘lgan muqobil moliyalashtirish variantlarini taklif etadi. Mudarabah va Musharakah kabi foydani taqsimlash vositalari investorlarga foyda va zararlarni biznes bilan bo‘lishish imkonini beradi, bu esa sheriklik yondashuvini qo‘llab-quvvatlaydi. Risklarni taqsimlashning ushbu modeli investorlarni uzoq muddatli potentsialga ega bo‘lgan korxonalarni dastlabki bosqichlarida bo‘lsa ham qo‘llab-quvvatlashga undaydi. Bundan tashqari, islomiy moliyalashtirish Ijarah (lizing) va Murabaha (xarajat va sotish) kabi aktivlarga asoslangan moliyalashtirish imkoniyatlarini taklif etadi. Bu erda aktivga egalik qilish oxir-oqibat biznesga o‘tadi, bu mas‘uliyatli moliyaviy boshqaruvni rag‘batlantiradi va muhim asbob-uskunalar yoki mulkni sotib olishga yordam beradi.

Axloqiy tadbirkorlik ruhini tarbiyalash:

Islomiy moliya tamoyillari shariatga muvofiq sarmoya kiritmoqchi bo‘lgan tadbirkorlar uchun qo‘shimcha imtiyoz sifatida ko‘rilishi mumkin bo‘lgan axloqiy biznes amaliyotlarini targ‘ib qiladi. Axloqiy xulq-atvorga e‘tibor korxonalarni ekologik barqarorlik, adolatli mehnat amaliyoti va ijtimoiy mas‘uliyatni birinchi o‘ringa qo‘yishga undaydi. Islomiy qadriyatlarga moslashish ma‘lum mijozlar bazasini jalb qilishi va brend obro‘sin oshirishi mumkin, ayniqsa musulmonlar ko‘p bo‘lgan hududlarda. Bundan tashqari, islomiy moliyalashtirishning foydani taqsimlash xususiyati tadbirkorlarni uzoq muddatli biznes o‘shishiga va resurslarni mas‘uliyatli taqsimlashga e‘tibor qaratishga undaydi, bu esa yanada barqaror va maqsadga yo‘naltirilgan biznes muhitiga olib keladi.

Sohalardagi o‘zgarishlar va imkoniyatlar:

Xorijiy islom sarmoyalarining kirib kelishi muayyan tarmoqlarga sezilarli ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Halol oziq-ovqat ishlab chiqarish, islom turizmi va axloqiy moda kabi islomiy

qadriyatlarga mos keladigan sohalar sezilarli darajada moliyalashtirishni oladi. Ushbu maqsadli sarmoya ushbu tarmoqlarda innovatsiyalar va kengayishlarga olib kelishi mumkin, tadbirkorlar uchun yangi bozor imkoniyatlarini yaratadi. Aksincha, shariat tamoyillariga nomuvofiq deb hisoblangan, masalan, alkogol yoki qimor o‘yinlari bilan bog‘liq sohalar, bu investitsiyalardan kamroq ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Biroq, hatto ushbu sektorlarda ham tadbirkorlar o‘zlarining biznes modellarini islom tamoyillariga muvofiqlashtirishlari mumkin, bu esa biznesning umumiy ekotizimiga yanada kengroq ijobiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin.

Qiyinchiliklar va mulohazalar:

Chet el islom investitsiyalarining inkor etib bo‘lmaydigan afzalliklariga qaramay, ba‘zi qiyinchiliklar ham mavjud. Mamlakatlar o‘rtasidagi tartibga solishdagi farqlar ham investorlar, ham tadbirkorlar uchun murakkabliklar keltirib chiqarishi mumkin. Tadbirkorlarning islomiy moliyaviy vositalar bilan yaxshi tanish emasligi va bu sohada malakali mutaxassislarning yetishmasligi ham muammosiz ishlashga to‘sqinlik qilishi mumkin. Bundan tashqari, agar investorlar va tadbirkorlar turli xil kelib chiqishi bo‘lsa, madaniy to‘siqlar paydo bo‘lishi mumkin. Ushbu muammolarni yumshatish uchun bilim almashinuvini rivojlantirish, madaniyatlararo tushunishni rivojlantirish va aniq me‘yoriy-huquqiy bazalarni yaratish juda muhimdir.

Oldindagi yo‘l:

Xorijiy islom sarmoyalarining tadbirkorlik va kichik biznesga ta‘siri ko‘p qirrali. Moliyalashtirishning qulay variantlarini taqdim etish, biznesning axloqiy amaliyotlarini targ‘ib qilish va muayyan sektorlarda o‘shishni rag‘batlantirish orqali bu tendentsiya katta salohiyatga ega. Biroq, hamkorlik, bilim almashish va tartibga solishning aniqligi orqali muammolarni hal qilish uning muvaffaqiyatini ta‘minlash uchun juda muhimdir. Islomiy moliya sektori o‘shishda davom etar ekan, uning global biznes landshaftiga, xususan, kichik biznesga ta‘siri yanada chuqurroq bo‘lishi mumkin. Rivojlanayotgan ushbu moliyalashtirish modelini qo‘llash orqali tadbirkorlar o‘shish uchun yangi yo‘llarni ochishlari va yanada inklyuziv va axloqiy biznes muhitiga hissa qo‘shishlari mumkin.

Xulosa

Xorijiy islom investitsiyalarining o‘shishi tadbirkorlik va kichik biznes uchun ajoyib imkoniyatdir. Islomiy moliya o‘zining axloqiy amaliyotlari va muqobil moliyalashtirish modellariga urg‘u berib, o‘shish uchun aniq yo‘lni taklif etadi. Foyda taqsimoti va aktivlarga asoslangan tuzilmalar orqali mavjud kapitalni taqdim etish orqali islomiy investitsiyalar an‘anaviy kanallar orqali moliyalashtirishga qiynalayotgan tadbirkorlarga kuch berishi mumkin.

Bundan tashqari, axloqiy xulq-atvorga e‘tibor ijtimoiy mas‘uliyat va uzoq muddatli barqarorlikni birinchi o‘ringa qo‘yadigan biznes muhitini rivojlantiradi. Islomiy qadriyatlarga moslashish ma‘lum mijozlar bazasini jalb qilishi va brend obro‘cini oshirishi mumkin, ayniqsa musulmonlar ko‘p bo‘lgan mamlakatlarda. Bundan tashqari, ushbu investitsiyalarning tarmoq yo‘nalishi halol oziq-ovqat va islom turizmi kabi sohalarda innovatsiyalar va kengayishlarni rag‘batlantirishi, tadbirkorlar uchun yangi bozor imkoniyatlarini yaratishi mumkin.

Biroq, xorijiy islom investitsiyalarining murakkabliklarini hal qilish hamkorlikda yondashuvni talab qiladi. Tartibga solishdagi farqlarni bartaraf etish, tadbirkorlar va moliya institutlari o‘rtasida bilim almashinuvini rag‘batlantirish va madaniy tafovutlarni bartaraf etish

ushbu tendentsiya salohiyatini maksimal darajada oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu qiyinchiliklarni bartaraf etish orqali manfaatdor tomonlar yanada inklyuziv va dinamik biznes muhitini yaratishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, xorijiy islom sarmoyasi tadbirkorlik faolligi va kichik biznesning o‘sishi uchun kuchli katalizator bo‘lish salohiyatiga ega. Ushbu moliyalashtirish modeli rivojlanishda davom etar ekan, uning global biznes landshaftiga ta’siri yanada muhimroq bo‘lishi mumkin. Ushbu imkoniyatdan foydalanish va hamkorlikni rivojlantirish orqali barcha ishtirokchilar innovatsiyalar va umumiy farovonlik bilan ta’minlangan kelajakka yo‘l ochib, yanada inklyuziv va axloqiy jihatdan boshqariladigan biznes ekotizimiga hissa qo‘shishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Akhmadjonov, O. X. (2023). ISLOMIY MOLIYA BARQARORLIK OMILLARI: EKONOMETRIK TAHLILLAR VA DALILLAR. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(9), 74-94.
2. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Shamsiddinov, M., & Umarjonov, B. (2022). ISLAMIC FINANCE. *Scientific progress*, 3(2), 48-50.
3. Akhrorjon, A., & Oybek, A. (2023). SUN’IY INTELLEKT (AI) VA ISLOM MOLIYASI. Qo ‘qon universiteti xabarnomasi, 188-190.
4. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Yusupov, S., & Anvarov, J. (2021). Islom bankchiligidagi xavf. *Scientific progress*, 2(8), 639-642.
5. Oybek, A., Abdullaev, A., Mavlonbekov, X., & Sharifjonov, Z. (2023). ISLOM MOLIYASIDA MUSHORAKA SHARTNOMASI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(1), 593-599.
6. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Umarjonov, B., & Shamsiddinov, M. (2021). Islom moliyasining xususiyatlari. *Scientific progress*, 2(8), 634-638.
7. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Anvarov, J., & Ismoilov, S. (2022). Islom moliyasi. *Scientific progress*, 3(2), 45-47.
8. Akhmadjonov, O. X. (2023). ISLOM BANK TIZIMI UCHUN SHARTNOMA HUQUQI VA ASOSIY TAMOIYILLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(5), 600-613.
9. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Ubaydullayev, A., Omonov, I., & Mirzamahmudov, B. (2022). ISLOM BANKI VA AN’ANAVIY BANKLAR O ‘RTASIDAGI FARQLAR. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 755-761.
10. Xusanovich, A. O. (2023). MALAYZIYADA ISLOMIY MOLIYA, TO‘G‘RIDAN-TO‘G‘RI XORIJIY INVESTITSİYALAR VA IQTISODIY RIVOJLANISH O‘RTASIDAGI MUNOSABATLARNING EKONOMETRIK TAHLILI ASOSIDA O‘ZBEKISTON UCHUN TAVSIYALAR. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 7, 60-64.
11. Xasanovich, H. A., & Axadjon o‘g‘li, A. A. (2023). ISLOMIY INVESTITSIYA FONDLARI VA ULARNI BOSHQARISH. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(12), 308-318.
12. Rashidovich, X. M., & Axadjon o‘g‘li, A. A. (2023). ISLOM MOLIYASIDA RISKNI MINIMALLASHTIRISH. “ISLOM INVESTITSIYA MAHSULOTLARI: XUSUSIYATLARI VA, (8-1), 122.
13. Umarov Toxirjon Mamurjonovich. (2024). ERKIN IQTISODIY ZONALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA INNOVATSIYALAR VA INVESTITSIYALARNI RAG‘BATLANTIRISHDA KLASTER YONDASHUVINING O‘RNI. *INTERNATIONAL CONFERENCE OF NATURAL AND SOCIAL-HUMANITARIAN SCIENCES*, 1(1), 156-167. Retrieved from <https://universalconference.us/universalconference/index.php/ICNSHS/article/view/277>